

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри міжнародної торгівлі,
митної справи та фінансових технологій

Протокол № 1 від 01.09.2025 р.

ПОГОДЖЕНО

Проректор з навчально-методичної роботи

Маріна НЕМАШКАЛО

ЕКСПЕРТИЗА ТОВАРІВ В МИТНІЙ СПРАВІ

робоча програма навчальної дисципліни (РПНД)

Галузь знань	D "Бізнес, адміністрування та право"
Спеціальність	D2 "Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок"
Освітній рівень	другий (магістерський)
Освітня програма	"Митний контроль"
Статус дисципліни	вибіркова
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська

Розробник:
к.е.н., доцент

Олексій НАЙДЕНКО

Завідувач кафедри
міжнародної торгівлі, митної
справи та фінансових
технологій

Вікторія ТИЩЕНКО

Гарант програми

Олексій НАЙДЕНКО

Харків
2025

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Експертиза товарів в митній справі» викладається для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «магістр» за освітньою програмою «Митний контроль». Процеси митного регулювання та контролю передбачають проведення різноманітних процедур, пов'язаних із митним оформленням товарів та їх пропуском на митну територію України чи вивезенням за межі митної території України. Більшість робітників митних органів не володіють спеціальними знаннями щодо визначення якості продуктів харчування, номенклатури обладнання, видів ліків, що можуть ввозитися на митну територію України. В зв'язку з цим виникає необхідність проведення відповідних експертиз із залученням кваліфікованих експертів.

В Україні митні експертизи товарів є важливою частиною процесу митного контролю. Ці експертизи, що проводяться для товарів, які перетинають митний кордон України, мають на меті забезпечення національної та митної безпеки, запобігання потраплянню неякісних товарів на внутрішній ринок, а також підтримку фінансової безпеки держави. Незважаючи на це, дане питання залишається малодослідженим серед українських науковців. У контексті євроінтеграційного курсу розвитку країни виникає необхідність у визначенні природи та сутності митної експертизи, а також у модернізації процедури проведення митних експертиз для окремих товарів, що переміщуються через митний кордон України.

Експертиза товарів в митній справі тісно пов'язана із іншими видами експертиз, які можуть проводитися в процесі митного оформлення товарів.

Дисципліна «Митні режими» відноситься до мейджорів, які обирають здобувачі вищої освіти спеціальності D2 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок».

Метою викладання даної навчальної дисципліни є формування у здобувачів вищої освіти компетентностей щодо етапів та методів проведення експертиз товарів в митній справі.

Для досягнення мети поставлені такі завдання: надати основні характеристики експертиз товарів (види, принципи, елементи, етапи, методи); дослідити документи, які складаються при проведенні експертиз; узагальнити нормативно-правове забезпечення проведення митних експертиз; визначити вимоги до експерта при проведенні митних експертиз; розглянути права, обов'язки та повноваження Спеціалізованої лабораторії з питань експертизи та досліджень при Державній митній службі України; узагальнити види митних експертиз; ознайомитися зі структурою експертного висновку за результатами митної експертизи; узагальнити зарубіжний досвід роботи митних лабораторій, які проводять митні експертизи.

Об'єктом вивчення дисципліни є процес проведення експертиз товарів в митній справі.

Предметом навчальної дисципліни є методичне забезпечення проведення експертиз товарів в митній справі.

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна визначено в табл. 1.

Таблиця 1

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна

Результати навчання	Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач вищої освіти
ПР04. Відшукувати, обробляти, систематизувати та аналізувати інформацію, необхідну для вирішення професійних та наукових завдань в сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку	СК7. Здатність до пошуку, використання та інтерпретації інформації, необхідної для вирішення професійних і наукових завдань в сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку
ПР08. Вміти застосовувати інноваційні підходи у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку та управляти ними	СК8. Здатність застосовувати інноваційні підходи в сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку
ПР09. Застосовувати управлінські навички у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку	СК3. Здатність застосовувати управлінські навички у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку
ПР12. Обґрунтувати вибір варіантів управлінських рішень у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку та оцінювати їх ефективність з урахуванням цілей, наявних обмежень, законодавчих та етичних аспектів	СК3. Здатність застосовувати управлінські навички у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку
ПР14. Застосовувати методи митно-тарифного адміністрування та контролю для здійснення митного оформлення товарів у ЗЕД.	СК10. Здатність використовувати теоретичний та методичний інструментарій для діагностики проблем та обґрунтування шляхів їх вирішення в сфері митної політики та митно-тарифного регулювання.
ПР15. Здійснювати адміністрування митних та податкових платежів з метою обліку платників податків та визначення сум митних та податкових платежів в процесі їх декларування	СК11. Здатність здійснювати адміністрування митних та податкових платежів з метою забезпечення комунікацій між контролюючими органами та платниками податків в процесі здійснення контрольно-перевірочних заходів
ПР16. Здійснювати управління митними ризиками та володіти методами їх мінімізації для запобігання порушень митних правил в процесі виконання митних формальностей	СК12. Здатність застосовувати систему управління ризиками в процесі митного оформлення товарів для оптимізації процедур митного контролю товарів та транспортних засобів

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Поняття експертизи в митній справі та її основні характеристики

Тема 1. Поняття експертизи товарів в митній справі: мета й завдання її проведення

Підходи до визначення поняття «експертиза товарів». Основні характерні ознаки та елементи експертизи товарів. Принципи проведення експертизи товарів. Завдання експертизи товарів.

Тема 2. Об'єкти експертизи товарів в митній справі

Класифікація об'єктів митної експертизи: товари і предмети, що переміщуються через митний кордон, а також їх проби, відібрані для дослідження; предмети контрабанди і порушення митних правил; товаросупровідні документи (митні, нормативні, фінансові), що використовують при митному контролі і митному оформленні. Вимоги до формування об'єктів митних експертиз.

Тема 3. Суб'єкти експертизи товарів в митній справі

Суб'єкти митної експертизи товарів: юридичні особи (спеціалізовані митні органи з питань експертного забезпечення митної системи України; науково-дослідні установи судових експертиз Міністерства юстиції та Міністерства охорони здоров'я України, експертні служби Міністерства внутрішніх справ України; експертні підрозділи органів виконавчої влади; недержавні експертні організації – Торгово-промислові палати, бюро товарних експертиз та ін.); фізичні особи (експерти). Основні вимоги до експерта в процесі проведення митної експертизи. Права та обов'язки експерта.

Тема 4. Засоби проведення експертизи товарів в митній справі

Типи документів, які застосовуються під час проведення експертизи товарів: нормативна, технічна, технологічна, товаросупровідна. Засоби, що застосовуються під час експертизи товарів: інформаційно-аналітичні (навчальна, наукова та довідкова література, технічні документи, офіційні сайти мережі Internet тощо); методичні (методи та методики визначення характеристик товару, проведення досліджень товару); технологічні (матеріально-технічні засоби, комп'ютерна техніка).

Змістовий модуль 2. Порядок проведення експертиз товарів в митній справі

Тема 5. Класифікація експертиз товарів в митній справі.

Види експертиз в митній справі: ідентифікаційна, технологічна, класифікаційна, товарознавча, мистецтвознавча, оціночна, хімічна, екологічна експертиза, гемологічна експертиза, фітосанітарна, санітарно-гігієнічна, санітарна.

Тема 6. Методи проведення експертиз товарів в митній справі

Класифікація методів експертизи товарів: об'єктивні та евристичні. Характеристика вимірювальних та реєстраційних методів. Органолептичні, експертні та соціологічні методи експертизи товарів. Критерії відбору методів експертизи.

Тема 7. Етапи проведення експертиз товарів в митній справі та оформлення їх результатів

Етапи проведення митних експертиз. Матеріально-технічне забезпечення проведення митної експертизи. Критерії відбору методів митної експертизи. Порядок складання запиту на проведення митної експертизи. Порядок взяття проб та зразків при проведенні митної експертизи. Висновок експерта за результатами митної експертизи. Перелік обов'язкової інформації, яка має міститися у висновку експерта.

Тема 8. Зарубіжний досвід проведення експертиз товарів в митній справі

Регламентування митних експертиз в зарубіжних країнах. Митна лабораторії та основні напрями їх роботи. Схема здійснення відбору проб (зразків) товарів для дослідження у митних лабораторіях. Вимоги країн до якості та безпеки товарів.

Перелік практичних (семінарських) занять / завдань за навчальною дисципліною наведено в табл. 2

Таблиця 2

Перелік практичних (семінарських) занять / завдань

Назва теми та / або завдання	Зміст
Тема 1. Завдання 1	Обговорення теми "Поняття експертиз товарів в митній справі та принципи її здійснення"
Тема 2. Завдання 2	Обговорення теми "Об'єкти експертизи товарів в митній справі"
Тема 3. Завдання 3	Обговорення теми «Суб'єкти експертизи товарів в митній справі»
Тема 4. Завдання 4	Розв'язання завдання за темою «Засоби проведення експертиз товарів в митній справі»
Тема 5. Завдання 5	Обговорення теми «Класифікація експертиз товарів в митній справі»
Тема 6. Завдання 6	Розв'язання завдання «Методи проведення експертиз товарів в митній справі та витрати на її проведення»
Тема 7. Завдання 7	Розв'язання завдання за темою «Складання висновку експерта за підсумками проведення експертиз товарів в митній справі»
Тема 8. Завдання 8	Обговорення теми «Митні лабораторії в країнах ЄС»

Перелік самостійної роботи за навчальною дисципліною наведено в табл.

3.

Перелік самостійної роботи

Назва теми та / або завдання	Зміст
Тема 1 – 8	Вивчення лекційного матеріалу, законодавчих та нормативно-правових актів
Тема 4, 6, 7	Підготовка до практичних занять
Тема 1	Написання есе
Тема 1 – 8	Підготовка презентації
Тема 1 – 8	Підготовка до контрольних робіт

Кількість годин лекційних, практичних (семінарських) занять та годин самостійної роботи наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У процесі викладання навчальної дисципліни для набуття визначених результатів навчання, активізації освітнього процесу передбачено застосування таких методів навчання, як:

Словесні: лекція (Тема 1 – 8), проблемна лекція (Тема 8).

Наочні (демонстрація (Тема 1-8)).

Практичні (практична робота (Тема 1 – 8), есе (тема 1), ділова гра (тема 1 – 8).

ФОРМИ ТА МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

Університет використовує 100 бальну накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти.

Поточний контроль здійснюється під час проведення лекційних, практичних та семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувача вищої освіти до виконання конкретної роботи і оцінюється сумою набраних балів:

– для дисциплін з формою семестрового контролю екзамен (іспит): максимальна сума – 60 балів; мінімальна сума, що дозволяє здобувачу вищої освіти скласти екзамен (іспит) – 35 балів.

Підсумковий контроль включає семестровий контроль та атестацію здобувача вищої освіти.

Семестровий контроль проводиться у формі семестрового екзамену (іспиту). Складання семестрового екзамену (іспиту) здійснюється під час екзаменаційної сесії.

Максимальна сума балів, яку може отримати здобувач вищої освіти під час екзамену (іспиту) – 40 балів. Мінімальна сума, за якою екзамен (іспит) вважається складеним – 25 балів.

Підсумкова оцінка за навчальною дисципліною визначається сумуванням балів за поточний та підсумковий контроль.

Під час викладання навчальної дисципліни використовуються наступні контрольні заходи:

Поточний контроль: тестові опитування за темами лекцій (10 балів), компетентнісно-орієнтовані завдання (18 балів), письмова контрольна робота (20 балів), есе (4 бали), презентація (8 балів).

Семестровий контроль: екзамен.

Більш детальну інформацію щодо системи оцінювання наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

Приклад екзаменаційного білета та критерії оцінювання для навчальної дисципліни.

Приклад екзаменаційного білета

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця
Другий (магістерський) рівень вищої освіти
Спеціальність «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»
Освітньо-професійна програма «Митний контроль».
Семестр II

Навчальна дисципліна "Експертиза товарів в митній справі"

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1

Завдання 1 (стереотипне). Спеціалізована лабораторія з експертних досліджень отримала запит на проведення експертизи 6 лютого 2025 року. Експертиза товару була проведена 25 лютого 2025 року. Зразки товарів було отримано 9 лютого. Оцініть правомірність дій Спеціалізованої лабораторії з посиланням на Митний кодекс України.

Завдання 2 (стереотипне). Власник товару склав 6 лютого 2025 року письмову вимогу щодо повернення йому зразків товарів, за якими проводилася експертиза. Такі зразки було повернуто 27 лютого 2025 року. Оцініть правомірність дій митних органів із посиланням на митне законодавство.

Завдання 3 (евристичне). Визначити країну походження товару та за можливості вид товару за такими штрих кодами:

8001841718040
4013200255138
8595602526284
9000101327229
5903240385003
3600523456208
5999884034209
5602024243880
7290016208214
5449000312181

Завдання 4 (діагностичне). Державним гемологічним центром проводиться експертиза ювелірних виробів. Визначити суму витрат за проведення експертизи (наказ Міністерства фінансів України від 24.06.2015 року № 593), якщо експертиза проведена щодо:

зважування 18 каменів;
визначення якісних характеристик діамантів масою від 5 карат;
видача двох експертних висновків.

Завдання 5 (діагностичне). Органами Міністерства культури проводилася експертиза культурних цінностей:

проста експертиза двох скульптур;
проста експертиза колекції монет;
складна експертиза трьох видів зброї IX століття;

Визначити суму витрат на проведення експертизи культурних цінностей згідно вимог Постанови Кабінету Міністрів України від 26.08.2003 року № 1343

Затверджено на засіданні кафедри міжнародної торгівлі, митної справи та фінансових технологій протокол № ____ від «__» _____ 20__р.

Екзаменатор к.е.н., доц. Найденко О. Є.

Зав. кафедрою д.е.н., проф. Тищенко В. Ф.

Критерії оцінювання

Підсумкові бали за екзамен складаються із суми балів за виконання всіх завдань, що округлені до цілого числа за правилами математики.

Алгоритм вирішення кожного завдання включає окремі етапи, які відрізняються за складністю, трудомісткістю та значенням для розв'язання завдання. Тому окремі завдання та етапи їх розв'язання оцінюються відокремлено один від одного таким чином:

Завдання 1 (стереотипне). (5 балів)

1 бал – посилання на відповідну норму законодавчого або нормативно-правового акту;
3 бали – формулювання відповіді на поставлену ситуацію;
1 бал – висновок щодо правомірності дій осіб в наведеній ситуації.

Завдання 2 (стереотипне). (5 балів)

1 бал – посилання на відповідну норму законодавчого або нормативно-правового акту;
3 бали – формулювання відповіді на поставлену ситуацію;
1 бал – висновок щодо правомірності дій осіб в наведеній ситуації.

Завдання 3 (евристичне) (10 балів)

По 1 балу за правильне визначення країни походження товару та його виду (всього п'ять товарних позицій)

Завдання 4 (діагностичне) (10 балів)

1 бал – за вірне обґрунтування тарифу на проведення експертизи;
По 3 бали за правильне визначення витрат на проведення експертизи ювелірних виробів.

Завдання 5 (діагностичне) (10 балів)

1 бал – за вірне обґрунтування тарифу на проведення експертизи;
По 3 бали за правильне визначення витрат на проведення експертизи культурних цінностей.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Тищенко В. Ф. Основи зовнішньоекономічної діяльності та митної справи [Електронний ресурс]: навч. посіб. / В. Ф. Тищенко, В. М. Остапенко. –

Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2022. – 193 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/28182>

2. Митний кодекс України від 13.03.2012 року № 4495 –VI // *Голос України*. – 2012. – № 73-74. – С. 1 – 95.

Додаткова

3. Авраменко, Н., Кульганік, О. Роль митних експертиз у зовнішньоекономічній діяльності суб'єктів підприємництва. *Економіка та суспільство*, 2023. – № 57. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-57-21>

4. Мазаракі А. А Експертиза та митне оформлення товарів: навч. посіб. для студ. закл. вищої освіти. Київ: КНТЕУ, 2019. – 368 с.

5. Найденко О. Є. Нормативно-правове забезпечення проведення експертиз в митній справі. *Бізнес-навігатор*. 2022. – Випуск 3(70). – С. 121-127. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/28818>

6. Найденко О. Є. Національна стратегія доходів: митні та податкові ризики реалізації / О. Є. Найденко, К. І. Гунько, С. А. Ачкасова // *Економіка та суспільство*. – 2024. – № 67. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/34560>

7. Тищенко В. Ф. Реалізація методів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності в митній справі / В. Ф. Тищенко, О. Є. Найденко, В. М. Остапенко // *Економіка та суспільство*. – 2022. – № 35. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/27668>

8. Dworzecki, J., Nowicka, I. (2023). Customs and Their Role in Cultural Heritage Protection: The Case of Poland. In: Visvizi, A., Troisi, O., Grimaldi, M. (eds) *Research and Innovation Forum 2022. RIIFORUM 2022. Springer Proceedings in Complexity*. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-031-19560-0_72

Інформаційні ресурси

9. Офіційний сайт Державної митної служби України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://customs.gov.ua/>

10. European Customs Laboratories [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://customs.gov.ua/> https://taxation-customs.ec.europa.eu/customs-4/customs-laboratories_en

11. Сайт ПНС ХНЕУ ім. С. Кузнеця навчальної дисципліни «Експертиза товарів в митній справі» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=5126>